

FILHARMONIA
KALISKA 50 LAT

Sezon jubileuszowy 2024/2025

Dyrektor Ruben Silva

GUSTAV MAHLER

I JEGO EPOKA

9 maja 2025 r. / godz. 19:00
Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

KONCERT SYMFONICZNY

GUSTAV MAHLER

I JEGO EPOKA

Maciej Chyży – puzon
Ewa Tracz – sopran

Ruben Silva – dyrygent
Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej

Richard Wagner
Wstęp do I aktu opery „Lohengrin”

Richard Wagner
Wstęp do III aktu opery „Lohengrin”

Ralph Vaughan Williams
Koncert f-moll na tubę (w wersji na puzon)

1. Prelude. Allegro moderato (f-moll)
2. Romanza. Andante sostenuto (D-dur)
3. Finale – Rondo alla Tedesca. Allegro (F-dur)

Gustav Mahler
IV symfonia G-dur

1. Bedächtig, nicht eilen (Umiarkowanie, bez pospieszania)
2. In gemächlicher Bewegung, ohne Hast (Niespiesznie, bez pośpiechu)
(solo skrzypcowe – Luba Saladukhina)
3. Ruhevoll, poco adagio (Spokojnie, jak adagio)
4. Sehr behaglich (Bardzo błogo)

” Ciągłe żyję jakoś w świecie mojej Czwartej. Różni się ona fundamentalnie od innych moich symfonii. Ale tak właśnie musi być; byłoby niemożliwością powtarzać siebie, a tak jak życie idzie naprzód, ja również odkrywam nowe ścieżki w każdym nowym dziele.

Gustav Mahler

Gustav Mahler (1860–1911), austriacki kompozytor symfonii i pieśni. Miał niewiele ponad metr pięćdziesiąt wzrostu, był drobny i nadruchliwy, oczy przenikliwie patrzyły zza okularów. Jego nastroje bywały burzliwe i nieprzewidywalne, doświadczał nieustannych załamań nerwowych.

W czasach Mahlera nie istniało pojęcie hejtu, ale z pewnością tak można określić antysemickie ataki prasy, które nie ustały nawet wtedy, gdy kompozytor przyjął chrzest. Wyśmiewano i karykaturowano jego dynamiczny sposób dyrygowania, publikowano o nim przesadzone, często wyssane z palca, historie, spowodowane wymaganiami stawianymi przez Mahlera wykonawcom: „Jako człowiek jestem gotów poczynić każde możliwe ustępstwo, ale jako muzyk nie pójdę na żadne”.

„IV symfonia” powstała na przełomie 1899–1900 roku. W porównaniu do monumentalnych dzieł symfonicznych Mahlera, ta niespełna godzinna kompozycja, wykorzystująca klasyczny, czteroczęściowy układ, wydaje się bliższa wzorcom Haydna czy Schuberta.

Część pierwsza oparta jest na budowie allegra sonatowego, przynosi obraz niemalże pastoralny, z kilkakrotnie powracającym motywem janczarów kojarzących się

z dzwonekami sań. Część druga, „Scherzo”, jest również nazywana „Totentanz”, czyli taniec śmierci. Alma, żona kompozytora, podała, że inspiracją dla tej części był obraz szwajcarskiego symbolisty, Arnolda Böcklina – „Autoportret ze śmiercią”. W dziele tym wyglądający zza ramienia malarza szkielet gra na skrzypcach. W kompozycji również usłyszymy solową partię skrzypiec, ale dla osiągnięcia nieziemskiego efektu kompozytor poleca przestroić instrument o sekundę wyżej uzyskując piskliwe, przenikliwe brzmienie. Część trzecia, potężne Adagio, zawiera dwa zasadnicze tematy i ich wariacje. To centralna, najdłuższa część symfonii.

W części czwartej kompozytor wprowadza pieśń solową, napisaną osiem lat wcześniej. Tekst pieśni zaczerpnięto z jednego z odwiecznych źródeł inspiracji Mahlera, „Des Knaben Wunderhorn: Das himmlische Leben (Niebiańskie życie)”: „Na całej ziemi muzyka żadna nie jest tak jak nasza ładna”. Teraz dopiero słyszymy, że wiele wątków muzycznych wykorzystanych w poprzednich ogniwach, wywodzi się z tej finałowej części. Zaskakujące jest również zakończenie: muzyka zamiera, odchodzi w niebyt, sięga Absolutu, pozostawiając tylko wygasający jeden dźwięk.

” *Lohengrin, którego pierwsza koncepcja pojawiła się pod koniec mojego pobytu w Paryżu, stanął nagle przede mną w pełnej zbroi, w centrum całościowej, dramatycznej adaptacji całego utworu. Pośród wielu wątków mitów, które wówczas studiowałem, to właśnie legenda o Rycerzu Łabędzia, zajmująca tak znaczącą pozycję, wyjątkowo pobudzała moją wyobraźnię.*

Richard Wagner, *Moje życie*

Richard Wagner (1813–1883), kompozytor niemiecki, autor oper i dramatów muzycznych. „Lohengrin” to romantyczna opera wystawiona w 1850 roku. Tytułowa postać, syn rycerza strzegącego mitycznego Grala, przybywa w łodzi zaprzężonej w łabędzia, aby ocalić księżniczkę Elzę fałszywie oskarżoną o spowodowanie śmierci brata. Tajemniczy rycerz poślubia Elzę, ale stawia warunek, aby nigdy nie pytała go o imię. Niestety Elza nie dotrzymuje obietnicy, dowiaduje się, kim jest Lohengrin, ale tym samym

traci go na zawsze. Wyjaśnia się też zagadka zaginionego brata Elzy – został zamieniony w łabędzia przez złą Ortrudę i właśnie wraca do swojej ludzkiej postaci, by utulić zrozpaczoną Elzę, która umiera na jego rękach.

Opera składa się z trzech aktów, każdy poprzedzony jest wstępem orkiestrowym. Wstęp do I aktu można usłyszeć w filmie Charliego Chaplina „Dyktator”, w słynnej scenie zabawy z kulą ziemską, którą podbija ucharakteryzowany na Hitlera Chaplin.

” *W częściach zewnętrznych znajdują się rozbudowane kadencje, które obejmują część centralną o wyjątkowym liryzmie i delikatności*

Ralph Vaughan Williams o *Koncertie na tubę*

Ralph Vaughan Williams (1872–1958), angielski kompozytor, autor dziewięciu symfonii, koncertów na różne instrumenty oraz muzyki filmowej. Zajmował się również zbieraniem ludowych pieśni angielskich. Williams jest określany jako kompozytor tradycyjny, ale to nie przeszkodziło mu sięgać po mniej typowe instrumenty jak harmonijka ustna, wibrafon i flugelhorn, którym przeznaczał

partie solowe w swoich utworach (napisał między innymi „Romance na harmonijkę ustną”). „Koncert f-moll na tubę” został skomponowany przez 82-letniego artystę (w 1954 roku) z okazji pięćdziesiątej rocznicy London Symphony Orchestra i jest to pierwszy w historii muzyki koncert przeznaczony na ten instrument. Kompozycja składa się z trzech części w tradycyjnym układzie:

szybka, wolna, szybka, które ukazują kojarzoną z wdziękiem słonia tubę jako zwinny, wirtuozowski instrumentu zdolny również do prowadzenia śpiewnej linii melodycznej. Część pierwsza „Prelude: Allegro moderato”, ma charakter marsza. W partii tuby usłyszymy między innymi szybkie przebiegi muzyczne oraz różnorodną artykulację. Część kończy kadencja, która wykorzystuje najniższe i najwyższe rejestry instrumentu oraz rozległe skoki. Liryczna część środkowa: „Romanza: Andante sostenuto”, eksponuje wysoki rejestr instrumentu, ukazuje tubę jako instrument zdolny do prowadzenia śpiewnej kantyleny. Nie brakuje tu również wirtuozowskich biegników. „Finale – Rondo

alla tedesca: Allegro” to rondo w stylu niemieckim z refrenem wykorzystującym tremola i tryle. Tę część również kończy wirtuozowska kadencja instrumentu solowego.

Mimo sceptycznych i nieprzychylnych opinii krytyków, „Koncert na tubę” jest dzisiaj jednym z najchętniej wykonywanych utworów Williamsa. Podczas dzisiejszego koncertu partię solową wykona Maciej Chyży, puzonista basowy Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Kaliskiej, który przygotował autorską aranżację swojej partii na puzon właśnie.

Tekst Beata Michalak-Konieczna

Maciej Chyży

Studiował grę na puzonie w Akademii Muzycznej im. G. i K. Baciewiczów w Łodzi, Universität für Musik und Darstellende Kunst w Grazu oraz Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Specjalizuje się przede wszystkim w symfonice, jednak inne gatunki muzyki nie są mu obce. Jako puzonista basowy koncertował z różnymi orkiestrami zarówno w Europie, jak i poza jej granicami, biorąc udział w licznych festiwalach i konkursach. Poza szeroką działalnością zagraniczną, współpracuje również z wieloma orkiestrami w Polsce. Jest etatowym muzykiem Polskiej Orkiestry Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa, Filharmonii Kaliskiej, członkiem zespołu Trans-for-Matha oraz na stałe współpracuje z Orkiestrą Polskiego Radia w Warszawie.

Ewa Tracz

Absolwentka Accademia Teatro alla Scala w Mediolanie oraz Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach w klasie śpiewu solowego. Pedagog śpiewu na Wydziale Wokalno-Aktorskim macierzystej uczelni w Katowicach. Laureatka wielu międzynarodowych konkursów wokalnych. Debiutowała rolą Giovanny D'arco w operze „Giovanna D'arco” G. Verdiego, Hrabiny w „Weselu Figara”, Damy w „Czarodziejskim flecie”, Fiodiligi w „Cosi fan tutte” W. A. Mozarta. W mediolańskiej La Scali debiutowała partią Konstancji w „Uprowadzeniu z Seraju” W. A. Mozarta, partią sopranową Wróżki w balecie „Sen nocy letniej” Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, partią matki Gertrudy w „Jasiu i Małgosi” E. Humperdinck oraz partią Anny w operze „Nabucco” G. Verdiego. Występuje także w Teatrze Wielkim Operze Narodowej w Warszawie oraz w Polskiej Operze Królewskiej. Za partię Roxany w operze „Król Roger” K. Szymanowskiego w Operze na Zamku w Szczecinie, otrzymała tytuł Najlepszej śpiewaczki roku 2023 w XVII Edycji Teatralnych Nagród Muzycznych im. J. Kiepury.

Ruben Silva

Dyrektor Filharmonii Kaliskiej. Ukończył Akademię Muzyczną F. Chopina w Warszawie. Laureat wielu konkursów dyrygenckich. Odznaczony przez Prezydenta RP Złotym Krzyżem Zasługi za całokształt osiągnięć artystycznych (2012). Dyrygował orkiestrami na całym świecie, dokonał wielu prawykonań światowych dzieł współczesnych kompozytorów polskich oraz licznych nagrań archiwalnych polskiej muzyki XIX, a także XX i XXI wieku. Był dyrektorem artystycznym Opery Wrocławskiej, Opery Krakowskiej, Filharmonii Koszalińskiej, kier. muz. Teatru Wielkiego w Łodzi. Od 1983 do 2018 roku związany z Warszawską Operą Kameralną, od 2013 roku był jej dyrektorem artystycznym. W 2017 roku był dyrygentem Polskiej Opery Królewskiej w Warszawie. Był dyrektorem naczelnym i artystycznym Filharmonii Sinfonia Baltica w Słupsku (2018–2021). Prowadził kilkadziesiąt premier operowych, operetkowych i musicalowych w wielu polskich i europejskich teatrach. We wrześniu 2024 r. z okazji jubileuszu 40-lecia pracy artystycznej został odznaczony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Das himmlische Leben

(Niebiańskie życie)

ze zbioru *Des Knaben Wunderhorn*
(*Cudowny róg chłopca*)

Wir genießen die himmlischen Freuden,
d'rum tun wir das Irdische meiden!
Kein weltlich' Getümmel
hört man nicht im Himmel!
Lebt Alles in sanftester Ruh'!
Wir führen ein englisches Leben!
Sind dennoch ganz lustig daneben!
Wir tanzen und springen,
wir hüpfen und singen!
Sankt Peter im Himmel sieht zu!

Johannes das Lämmlein auslasset!
Der Metzger Herodes drauf passet!
Wir führen ein geduldig's,
unschuldig's, geduldig's,
ein liebliches Lämmlein zu Tod!
Sankt Lukas den Ochsen tät schlachten
ohn' einig's Bedenken und Trachten!
Der Wein kost' kein Heller
im himmlischen Keller!
Die Englein, die backen das Brod!

Gut' Kräuter von allerhand Arten,
die wachsen im himmlischen Garten,
gut' Spargel, Fisolen
und was wir nur wollen,
ganze Schüsseln voll sind uns bereit.
Gut' Äpfel, gut' Birn' und gut' Trauben!
Die Gärtner, die alles erlauben!
Willst Rehbock, willst Hasen?

Jak prześlicznie tu w niebie, jak błogo,
Cóż ludzie obchodzić nas mogą?
Kłóć się u siebie
Tutaj spokój w niebie,
Tu pokój, tu radość, tu raj.
Aniołów tu pełno wokóło
Dlatego nam ciągle wesoło
Aniołów tu pełno wokóło
Tańczymy, hasamy, płąsamy, śpiewamy.
A święty Piotr patrzy się.

Owieczki Jan święty hoduje,
A Herod morderca czatuje
Wiedziemy mu wybraną, kochaną,
Miluchna pod nóż musi leż;
A z wołu mięsiwo, kosteczki
Da Łukasz nam święty z miseczki,
W niebieskiej krainie,
Za darmo wino płynie
Aniołki chleb kładą w piec.

W ogrodzie zieleni jak w gaju
Jarzynek różnego rodzaju
Szparagów, fasoli, do smaku, do woli,
Ile tylko chcesz, bierz, ile chcesz!
Rwać jabłka rumiane z jabłoni,
Ogrodnik nam dobry nie broni,
Kozły, sarny, zające po polu, po łące
biegają, hej, hej!

Auf offener Straßen sie laufen herbei!
Sollt ein Fasttag etwa kommen,
alle Fische gleich mit Freuden
angeschwommen,
dort lauft schon Sankt Peter
mit Netz und mit Köder
zum himmlischen Weiher hinein!
Sankt Martha die Köchin muß sein!

Kein' Musik ist ja nicht auf Erden,
die unsrer verglichen kann werden.
Elftausend Jungfrauen
zu tanzen sich trauen!
Sankt Ursula selbst dazu lacht.
Kein' Musik ist ja nicht auf Erden,
die unsrer verglichen kann werden.
Cäcilie mit ihren Verwandten
sind treffliche Hofmusikanten!
Die englischen Stimmen
ermuntern die Sinnen!
Daß Alles für Freuden, für Freuden
erwacht!

Rybki idą do szeregu,
By w dzień postny chyżo płynąc
aż do brzegu,
By łowić niewodem,
Piotr święty już przodem
Nad dziwny ten staw musi biedz
Święta Marta włoży je w piec!

Muzyka niebiańska już dźwięczy,
Przy blasku i słońca i tęczy
Dziewczątek tysiące, płasają po łące
Aż święta Urszula śmieje się.
Z niebieską muzyką precudną
Najlepszą na ziemi równać trudno:
Gra święta Cecylja z rodziną
Tę cudną muzykę jedyną
Anieli wokół śpiewają wesóło
Radością, radością tu wszystko tchnie.

Przekład poetycki Miłosza Kotarbińskiego ukazał się pod tytułem *Jak prześlicznie tu w niebie* w „Przeglądzie Muzycznym” w 1910 roku z okazji pierwszego wykonania IV Symfonii Mahlera w Filharmonii Warszawskiej.

FILHARMONIA KALISKA

Ruben Silva – pierwszy dyrygent

Skład orkiestry

Skrzypce

Jakub Śmigieński – koncertmistrz,
Luba Saladukhina – koncertmistrzyni,
Izabela Garyantesiewicz – prowadząca grupę II
skrzypiec, Kamila Śmigieńska – lider,
Andrzej Stańczyk – lider, Emilia Błaszczuk,
Beata Dobak, Jacek Fabiniak, Arkadiusz Hylewski,
Małgorzata Kozera, Paweł Kulczycki,
Heghine Mkrtychyan, Natalia Pawłowska, Maria
Sienkiewicz-Chrześcijanek, Aleksandra Śmieja,
Irena Świątek, Irena Piechota

Altówki

Barbara Krawczyk – prowadząca grupę,
Szymon Pótorak – zastępca prowadzącej grupę,
Aleksandra Kwiecik, Katarzyna Niemczyk,
Patriciu Cristian Pitis, Anna Zakrzewska

Wiolonczelce

Joanna Bara – koncertmistrzyni,
Piotr Łyszczorz – koncertmistrz,
Adrianna Ciemińska, Bartłomiej Fromm, Luba
Galas, Iwona Gorgol

Kontrabasy

Radosław Maniak – prowadzący grupę,
Maria Szymkiewicz – zastępczyni prowadzącego
grupę, Konstantin Kniazyszczce, Tobiasz Michna

Flety

Zuzanna Borowiecka, Kinga Bruder,
Sonia Sikorska, Izabela Lewek

Oboje

Barbara Jamroziak, Katarzyna Kulczycka,
Paweł Synkiewicz

Klarnety

Piotr Lewek, Marek Maciejewski,
Bartłomiej Dobrowolski, Jacek Piekielny

Fagoty

Nikodem Antosik – kierownik sekcji instrumentów
dętych drewnianych, Henryk Jamroziak,
Jacek Płóciennik

Waltornie

Włodzimierz Galas – kierownik sekcji instrumentów
dętych blaszanych, Katarzyna Kwiatkowska,
Marek Kubera, Katarzyna Karpińska,
Aleksander Staryniec

Trąbki

Mikhail Bachyla, Krzysztof Kwiatkowski,
Wojciech Musiał, Jakub Spychaj

Puzony

Przemysław Chmielewski, Olof Knockenhauer,
Tomasz Banasiak, Maciej Chyży

Instrumenty perkusyjne

Bartosz Bindel – kierownik sekcji perkusji,
Romuald Boguszewicz

Inspektor orkiestry

Patriciu Cristian Pitis

Bibliotekarze

Jacek Fabiniak, Jacek Piekielny

Muzycy gościnni

Maciej Baran – wiolonczela, Maria Frankowska –
kontrafagot, Michał Edgar Kot – altówka, Żaneta
Mandecka – harfa, Wiktor Misiak – wiolonczela,
Adrian Nobik – instr. perkusyjne, Rymma
Noha – waltornia, Grzegorz Pastuszka – tuba,
Dorian Pawelczak – skrzypce, Inez Popko – flet,
Magdalena Skoczylas-Szwaj – instr. perkusyjne,
Marta Sosnowska – instr. perkusyjne, Małgorzata
Wacławik – skrzypce, Przemysław Wacławik –
kontrabas

Zapraszamy na koncert symfoniczny:

Koncert Dyplomantów PŚM w Kaliszu

16 maja 2025 / 19:00

Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

Dyplomanci

Państwowej Szkoły Muzycznej
II stopnia im. Henryka Melcera
w Kaliszu

Dzieła m.in.:

C. M. von Webera, W. A. Mozarta,
A. Dvořáka.

Martyna Zych – dyrygentka
Orkiestra Symfoniczna
Filharmonii Kaliskiej

Dołącz do nas!

 @Filharmonia.Kaliszka

 filharmonia_kaliszka

Bilety:

normalny: 40 zł

ulgowy: 30 zł

Filharmonia Kaliska

Instytucja Kultury Miasta Kalisza
al. Wolności 2, 62-800 Kalisz
tel. 62 767 64 90
www.filharmoniakaliszka.pl

Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

Aula im. prof. J. Rubińskiego WPA UAM w Kaliszu
ul. Nowy Świat 28-30

Bilety do nabycia w sprzedaży
internetowej oraz w kasie Filharmonii
Kaliskiej przy al. Wolności 2,
tel. 62 757 07 48,
od wtorku do piątku w godz. 12:00
do 17:00, w dniu koncertu w godz. 12:00
do 15:00 oraz w miejscu wydarzenia
na godzinę przed jego rozpoczęciem.

Kalisz

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Instytucja Kultury Miasta Kalisza współprowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

